

حبس‌زدایی و حبس‌زایی در کتاب تعزیرات

(مصوب ۱۳۷۵)

در مقایسه با قانون تعزیرات مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸

پرویز محمد نژاد عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی

مقدمه

بسیاری از مجازات‌های جایگزین حبس که با قوانین همراه

بوده است عموماً نه به درستی توسط عامه‌ی مردم درک شده‌اند و نه توسط دادگاه‌ها و دستگاه‌های جزایی مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

مجازات زندان اغلب تنها مجازات مورد استفاده می‌باشد به صورتی که حتی برای بزه‌های کم‌اهمیت حبس به عنوان اولین راه‌حل تجویز می‌شود و نه به عنوان آخرین اقدام ممکن. تاکید بر این امر که دادگاه مجازات زندان را یک استثنا بداند و نه اولین انتخاب خود

سرانجام در استفاده از هرگونه شیوه‌ی مربوط به عدم توسل به مجازات حبس و به جای آن توسل به جانشین‌های آن بدون اجازه‌ی قانون ممکن نیست. تا زمانی که قانون اختیار صدور احکام و دستورات غیرسالب آزادی را به جای مجازات زندان به قاضی صادرکننده‌ی حکم ندهد طبیعتاً قاضی قادر به صدور چنین احکامی نخواهد بود لذا ضروریست تا مقنن نسبت به تصویب قوانین مناسب بر اساس اوضاع و احوال و شرایط ایجابی و منطبق با موازین حقوق بشر و با در نظر گرفتن زمینه‌های بازگشت آسان بزهکار به جامعه تصمیم مقتضی اتخاذ نماید و در این موارد قوانین و مقررات خاص و لازم را برای رسیدن به اهدافی که هم برای جامعه و هم برای بزهکار مفید و مثبت می‌باشند را تصویب نماید.

در این مقاله به مقایسه‌ی حبس‌زدایی و حبس‌زایی کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات خواهیم پرداخت و خواهیم دید آیا در قانون تعزیرات ۱۳۷۵ جهت‌گیری قانون‌گذار به سمت حبس‌زدایی و ایجاد جانشین‌هایی برای مجازات زندان است با آنکه برعکس قانون‌گذار سال ۱۳۷۵ نسبت به مقنن

مجازات حبس به عنوان مهم‌ترین کیفرهای سالب آزادی امروزه بیش از همه وقت مورد بحث می‌باشد و با توجه به آثار زبان‌نبار مجازات زندان بهترین راه مبارزه با این آثار توسل به مجازات‌های غیرسالب آزادی به جای مجازات حبس می‌باشد. می‌توان از جانشین‌هایی مانند؛ تعلیق اجرای مجازات، تعلیق مجازات بدون صدور حکم، منع اقامت در محل معین، منع انجام حرفه‌ی خاص، مجازات نقدی و خدمات عمومی یا اجتماعی بهره برد. البته از این جایگزین‌ها برای جرایم کوچک و سبک استفاده نمود و جرایم خطرناک را مستثنی کرد. در حال حاضر مجازات حبس در کشور ما و بسیاری از ممالک دنیا رایج‌ترین مجازات به شمار می‌رود. می‌توان گفت مجازات زندان به عنوان وسیله‌ای برای اداره و کنترل اجتماع است نه ابزاری برای نایل شدن به هدف اصلاح مجرم و بازپروری او. در مقابله و حل مشکلات زندان باید به اصلاحات جزایی و استفاده‌ی هر چه بیشتر از شیوه‌هایی که غیرسالب آزادی‌اند توسل جست. در همین زمینه به برخی از نکات مهم و برجسته در برنامه‌ی جدید برای اصلاحات جزایی از سوی سازمان اصلاحات جزایی^۱ بین‌المللی اشاره می‌کنیم؛

مجازات زندان در سراسر دنیا با بحران روبرو است و در نتیجه نظام‌های عدالت جزایی به اصلاحات نیاز دارند.

بالغ بر هشت میلیون مرد و زن و کودک در سراسر جهان در زندان به سر می‌برند.

زندان نه تنها فایده‌ی چندانی برای جامعه و خسارت‌دیده از جرم ندارد بلکه موجب گسست زندگی خانوادگی زندان نیز می‌شود.

۱۳۶۲ به حبس‌زدایی و استفاده‌ی بیشتر از مجازات زندان توجه و تاکید داشته است. کتاب تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده سال ۱۳۷۵ شامل ۲۹ فصل می‌باشد در صورتی که قانون تعزیرات سال ۱۳۶۲ شامل ۲۵ عنوان بوده است لذا در بیست و نه قسمت و بند به مقایسه‌ی این دو قانون صرفاً از جنبه‌ی حبس‌زدایی و حبس‌زایی خواهیم پرداخت.

۱. جرایم ضد امنیت داخلی و خارجی کشور

ماده‌ی ۵۰۲ قانون تعزیرات (۱۳۷۵) نسبت به ماده‌ی ۸ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) اقدام به کاهش میزان مجازات حبس نموده است. در قانون سابق مجازات حبس جرایم جاسوسی به نفع یک دولت بیگانه و به ضرر دولت بیگانه‌ی دیگر در قلمرو خاک ایران یک تا ده سال بوده است که در کتاب تعزیرات فعلی به یک تا پنج سال کاهش یافته است.

همچنین در این فصل در سال ۱۳۷۵ در هفت مورد جرم‌انگاری جدید انجام پذیرفته که تماماً ضمانت اجرایش مجازات حبس می‌باشد که عبارتند از:

* ماده‌ی ۵۰۰ (فعالیت تبلیغی علیه نظام جمهوری اسلامی ایران یا مجازات ۳ ماه تا ۱ سال حبس)

* ماده‌ی ۵۰۴ (اقدامات موثر تحریک به عصیان، فرار، تسلیم یا عدم اجرای وظایف نیروهای رزمنده یا افرادی که در خدمت نیروهای مسلح می‌باشند با مجازات ۲ سال تا ۱۰ سال حبس و غیرموثر با مجازات ۶ ماه تا ۳ سال حبس)

* ماده‌ی ۵۰۵ (موفقیت در واگذاری اطلاعات طبقه‌بندی شده با پوشش مسئولین نظام یا مامورین دولت یا به نحو دیگر به سایرین با مجازات ۲ سال تا ۱۰ سال حبس و در غیر این صورت با مجازات ۱ تا ۵ سال حبس).

* ماده‌ی ۵۰۶ (تخلیه‌ی اطلاعاتی مامورین دولتی آموزش‌دیده یا مجازات حبس ۱ تا ۶ ماه)

تبصره ماده‌ی ۵۱۰ (معرفی افرادی جهت جاسوسی علیه امنیت کشور به دولت خصم یا بیگانه با مجازات ۶ ماه تا ۲ سال حبس)

* ماده‌ی ۵۱۱ (تهدید به بمب‌گذاری هواپیما، کشتی و وسایل نقلیه‌ی عمومی یا ادعای بمب‌گذاری شدن این وسایل که ضمانت اجرای آن ۶ ماه تا ۲ سال حبس می‌باشد).

ماده‌ی ۵۱۲ (اغوا یا تحریک مردم به جنگ و کشتار با یکدیگر به قصد برهم زدن امنیت کشور با مجازات ۱ سال تا ۵ سال حبس)

نکته: در قانون تعزیرات ۱۳۷۵ نسبت به سال ۱۳۶۲ مقنن اقدام به تشریح کیفیت معاف‌کننده‌ی قانونی نیز در این فصل نمود و در تبصره‌ی ذیل ماده‌ی ۵۱۲ مشمولان مواد ۵۰۸،

۵۰۹ و ۵۱۲ را اگر قبل از دستیابی نظام به متهم مشارالیه توبه نموده و این توبه احراز شود وی از مجازات‌های مندرج در این مواد معاف می‌شود. بنابراین قانونگذار با عذر توبه اقدام به حبس‌زدایی نموده است.

۲. اهانت به مقدسات مذهبی

و سوء قصد به مقامات داخلی

قانونگذار سال ۱۳۷۵ این فصل و جرایم آن را که قبلاً سابقه نداشت مورد تصویب قرار داده و اقدام به حبس‌زدایی نیز کرده است که به ترتیب مواد ۵۱۳، ۵۱۴ و ۵۱۵ را شامل می‌شود.

* قسمت آخر ماده‌ی ۵۱۳ هرگونه اهانت به مقدسات اسلام که مشمول حکم ساب‌النسی نباشد را با مجازات ۱ تا ۵ سال حبس مواجه کرده است.

* ماده‌ی ۵۱۴ (اهانت به بنیانگذار جمهوری اسلامی و مقام معظم رهبری: ۶ ماه تا دو سال حبس)

* ماده‌ی ۵۱۵ (سوء قصد به جان رهبر، روسای قوای سه‌گانه و مراجع بزرگ تقلید در صورتی که محارب شناخته نشود: ۳ سال تا ۱۰ سال حبس)

۳. سوء قصد به مقامات سیاسی خارجی

در این فصل نیز مقنن سال ۱۳۷۵ اقدام به جرم‌انگاری جدید در قالب ماده‌ی ۵۱۶ کرده است.

* ماده‌ی ۵۱۶ (سوء قصد به جان رئیس کشور خارجی یا نماینده‌ی سیاسی آن در قلمرو ایران که مجازات مقرر برای آن حداقل ۳ سال و حداکثر ۱۰ سال حبس می‌باشد).

* اما مقنن کتاب تعزیرات سال ۱۳۷۵ حبس مقرر در ماده‌ی ۵۱۷ راجع به توهین علنی نسبت به رئیس کشور خارجی یا نماینده‌ی سیاسی آن در خاک ایران را نسبت به حبس معین شده در ماده‌ی ۱۵ قانون تعزیرات ۱۳۶۲ را از ۳ ماه تا ۲ سال به ۱ ماه تا ۳ ماه حبس کاهش داده است و لذا در این مورد می‌توان اقدام قانونگذاری ۱۳۷۵ را نوعی کیفی‌زدایی در قالب کاهش حبس محسوب داشت.

۴. تهیه و ترویج سکه‌ی قلب

جرایم موضوع ماده‌ی ۵۱۸ کتاب تعزیرات (۱۳۷۵) شامل ساختن، ترویج، معامله کردن و داخل کشور نمودن سکه‌ی قلب (طلا، نقره و ...) نسبت به ماده‌ی ۱۶ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) حداقل مجازات حبس از ۳ سال به ۱ سال کاهش یافته است و این مورد نیز از مصادیق کیفی‌زدایی با کاهش حبس می‌باشد.

ماده‌ی ۱۹ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) معاذیر قانونی را شامل تخفیف یا معافیت حبس می‌دانست ولی ماده‌ی ۵۲۱ کتاب

تعزیرات (۱۳۷۵) با حصول عذرهای تعیین شده و احراز آن یعنی توبه متهم او را از کلیه مجازات‌ها از جمله حبس معاف دانست.

۵. جعل و تزویر

فصل پنجم کتاب تعزیرات شامل مواد ۵۲۳ تا ۵۴۲ می‌شود و قانون تعزیرات مصوب ۱۳۶۲ از مواد ۲۰ تا ۳۲ را در برمی‌گرفت. در اصلاحات سال ۱۳۷۵ در این فصل می‌توان تغییرات را به طور کلی به این نحو بیان کرد: در ۲ مورد اقدام به کاهش حبس شده است و ۴ مورد افزایش مجازات حبس بوده است، ۲ مورد حبس‌زایی توأم با جرم‌انگاری جدید بوده و همچنین در ۵ مورد نیز در کنار حبس مجازات جایگزین جزای نقدی پیش‌بینی شده است که قاضی در انتخاب حبس یا جزای نقدی غیر می‌باشد و همچنین در یک مورد تغییری در عذر قانونی نیز به وجود آورده است که در ذیل به تفصیل موارد فوق بیان می‌شود:

ماده ۵۲۴ (جعل یا استعمال جعلی احکام، مهر، امضاء، فرمان یا دستخط مقام رهبری یا روسای سه قوه به اعتبار مقام آنان با مجازات حبس ۳ سال تا ۱۵ سال که در ماده ۲۱ قانون سابق حبس ۱ تا ۱۰ سال بوده است.

* تبصره ماده ۵۲۵ (استفاده متقلبانه از نام و علامت استاندارد ملی یا بین‌المللی با مجازات حبس یک تا ده سال که در سال ۱۳۷۵ جرم‌انگاری شده است.

* ماده ۵۲۶ (اخلال در وضع پولی یا بانکی یا اقتصادی یا بر هم زدن نظام و امنیت سیاسی و اجتماعی با جعل اسکناس ... در صورت عدم احراز محاربه با مجازات حبس ۵ تا ۲۰ سال که در قانون سابق بر اساس بند ۱۰ ذیل ماده ۲۱ با مجازات ۱ تا ۱۰ سال حبس مواجه بوده است.

* ماده ۵۲۷ (جعل یا استفاده جعلی مدارک تحصیلی داخل و خارج کشور که مجازات آن ۱ تا ۳ سال حبس می‌باشد و نسبت به قانون سابق جرم‌انگاری نیز می‌باشد.

* ماده ۲۴ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) با حصول شرایطی قابل به معاذیر قانونی به صورت معافیت از مجازات حبس را پیش‌بینی کرده بود در صورتی ماده ۵۳۱ کتاب تعزیرات فعلی عذر قانونی را به تخفیف یا معافیت از حبس تغییر داده است.

* مواد ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۵، ۵۳۸ و ۵۳۹ کتاب تعزیرات به ترتیب نسبت به مواد ۲۵، ۲۶، ۲۸، ۳۰ و ۳۱ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) در کنار مجازات حبس، مجازات نقدی را نیز پیش‌بینی و برای قاضی دادگاه حق انتخاب را قابل شده است.

* ماده ۵۳۴ کتاب تعزیرات نسبت به ماده ۲۷ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) اولاً مجازات حبس را از یک تا ده سال به

حبس یک تا پنج سال کاهش داده و ثانیاً مجازات جایگزین سه تا هجده میلیون ریال جزای نقدی را نیز قرار داده است که دادرسی می‌تواند به جای حبس از جزای نقدی استفاده کند.

* ماده ۵۳۶ کتاب تعزیرات نسبت به ماده ۲۹ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) اقدام به حبس‌زدایی کرده است زیرا در ماده ۲۹ صرفاً مجازات ۷۴ ضربه شلاق پیش‌بینی شده بود ولی ماده ۵۳۶ فعلی مجازات حبس ۶ ماه تا ۲ سال را مقرر کرده است لکن مجازات جایگزین سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی را هم پیش‌بینی نموده است.

* همچنین در کتاب تعزیرات (۱۳۷۵) جرم‌انگاری در قالب ماده ۵۳۷ نیز شده است که در سابق وجود نداشت. عکس‌برداری از کارت شناسایی، اوراق هویت شخصی و مدارک دولتی و عمومی و سایر مدارک مشابه در صورتی که موجب اشتباه با اصل شود ... با مجازات حبس ۶ ماه تا دو سال یا سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی پیش‌بینی برای این جرم شده است.

۶. محو یا شکستن مهر و پلمپ

و سرقت نوشته‌ها از اماکن دولتی

قسمت آخر ماده ۵۴۳ کتاب تعزیرات اشاره دارد اگر شکستن یا محو پلمپ یا مهر قانونی به واسطه اهمال مستحفظ واقع گردد مجازات آن یک تا شش ماه حبس یا حداکثر تا ۷۴ ضربه شلاق خواهد بود در حالیکه قسمت آخر ماده ۲۳ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) صرفاً مجازات حداکثر تا ۷۴ ضربه شلاق را مقرر کرده بود بنابراین مقنن سال ۱۳۷۵ در این خصوص اقدام به حبس‌زدایی کرده است.

۷. فرار مجبوسین قانونی و انتهای مقصرین

* ماده ۵۴۷ کتاب تعزیرات برای فرار زندانی یکی از مجازات‌های شلاق (تا ۷۴ ضربه) یا ۳ ماه تا ۶ ماه حبس و اگر در جریان فرار همراه با تخریب بوده باشد هر دو مجازات در مورد مشارالیه قابل اعمال دانسته شده است. در صورتی که ماده ۳۷ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) در هر دو صورت صرفاً مجازات شلاق (تا ۷۴ ضربه) را پیش‌بینی کرده بود لذا مقنن سال ۱۳۷۵ در این زمینه نیز اقدام به حبس‌زدایی کرده است.

* ماده ۳۸ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) مجازات حبس سه ماه تا دو سال و در شرایطی مجازات تا ۷۴ ضربه شلاق را مقرر کرده بود در صورتی که مقنن کتاب تعزیرات در سال ۱۳۷۵ مجازات حبس را به شش ماه تا سه سال حبس افزایش داده و مجازات جایگزین سه تا هجده میلیون ریال جزای نقدی را هم پیش‌بینی کرده است.

* ماده‌ی ۵۵۴ کتاب تعزیرات مساعدت در خلاصی مجرم از محاکمه یا محکومیت را با مجازات یک تا سه سال حبس مواجه ساخته است در صورتی ماده‌ی ۴۳ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) صرفاً حداکثر ۷۴ ضربه شلاق را در نظر گرفته بود و این حکایت از حبس‌زدایی در این جرم توسط قانونگذار سال ۱۳۷۵ دارد. نکته: قانون‌گذار سال ۱۳۷۵ به موجب تبصره‌ی ذیل ماده‌ی ۵۵۴ اقدام به پذیرش عذر قانونی نموده و در جهت تخفیف مجازات حبس که به نحوی حبس‌زدایی نیز محسوب می‌شود گام مفید و موثری برداشته است. به موجب این تبصره در موارد مذکور در ماده‌ی ۵۵۳ و ۵۵۴ در صورتی که مرتکب از اقارب درجه‌ی اول متهم باشد مقدار مجازات در هر مورد از نصف حداکثر تعیین شده بیشتر نخواهد بود. که این مورد دارای سابقه در قانون سال ۱۳۶۲ نمی‌باشد.

۸. غصب عناوین و مشاغل:

* ماده‌ی ۵۵۵ کتاب تعزیرات برای کسانی که بدون سمت رسمی یا اذن از طرف دولت خود را در مشاغل دولتی اعم از کشوری یا لشگری و انتظامی دخالت یا معرفی کند مجازات حبس از ۶ ماه تا ۲ سال در نظر گرفته است در صورتی که ماده‌ی ۴۴ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) مجازات حبس ۳ ماه تا ۲ سال را پیش‌بینی کرده بود.

* ماده‌ی ۵۵۶ کتاب تعزیرات استفاده کردن غیرمجاز و علنی لباس‌های رسمی مأموران نظامی یا انتظامی یا نشان‌ها و مدال‌ها و سایر امتیازات دولتی ... را به حبس از سه ماه تا یک سال یا جزای نقدی از یک میلیون و پانصد هزار ریال تا شش میلیون ریال قابل محکومیت می‌دانست در صورتی ماده‌ی ۴۵ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) صرفاً و تنها مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه را در نظر گرفته بود و این حکایت از حبس‌زدایی قانون فعلی دارد اما باید به پیش‌بینی جایگزین مجازات نقدی در کنار حبس هم اشاره نماییم.

۹. تخریب اموال تاریخی، فرهنگی:

در این فصل از کتاب تعزیرات با حبس‌زدایی در قالب افزایش میزان حبس، حبس‌زدایی در قالب کاهش حبس و جرم‌انگاری نسبت به قانون تعزیرات سابق مواجه هستیم و همچنین با یک مورد عذر معاف‌کننده از مجازات هم برخورد می‌کنیم که در سابق وجود نداشته است:

* مواد ۵۶۱، ۵۶۲ و تبصره ۲ ماده‌ی ۵۶۲ کتاب تعزیرات به ترتیب نسبت به مواد بند ۴ ماده‌ی ۴۷، بند ۶ ماده‌ی ۴۷ و بند ۷ ماده‌ی ۴۷ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) اقدام به افزایش میزان مجازات حبس نموده است.

* مواد ۵۶۴ و ۵۶۶ کتاب تعزیرات نیز به ترکیب نسبت به بند ۳ ماده‌ی ۴۷ و بند ۸ ماده‌ی ۴۷ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) مجازات حبس را کاهش داده است.

* ماده‌ی ۵۶۵ کتاب تعزیرات جرم‌انگاری جدید کرده است و مجازات حبس از ۳ ماه تا ۱ سال را برای کسانی که بر خلاف قانون، اموال فرهنگی، تاریخی غیرمنقول ثبت شده در فهرست آثار ملی را با علم و اطلاع به دیگران انتقال دهند در نظر گرفته است.

* همچنین ماده‌ی ۵۶۹ کتاب تعزیرات عذر قانونی معاف‌کننده‌ی مجازات را هم آورده است بدین مضمون که اگر ملک مورد تخریب از جمله املاک شخصی باشد و مالک از ثبت آن به عنوان آثار ملی بی‌اطلاع باشد از مجازات‌های مقرر در مواد ۵۵۸ تا ۵۶۸ این فصل معاف خواهد بود.

۱۰. تقصیرات مقامات و مامورین دولتی

در این فصل قانونگذار کتاب تعزیرات ۱۳۷۵ نسبت به قانونگذار تعزیرات ۱۳۶۲ در دو مورد اقدام به افزایش میزان حبس و سه مورد افزایش حبس و در نظر گرفتن جایگزین حبس و در یک مورد نیز صرفاً در کنار حبس جایگزین نیز قرار داده است که تفصیل آن در ذیل می‌آید:

* مواد ۵۸۱، ۵۸۲ و ۵۸۳ کتاب تعزیرات به ترتیب نسبت به مواد ۶۱، ۶۴ و قسمت اول ماده‌ی ۷۱ قانون تعزیرات سابق ابتدائاً مجازات حبس مقرر برای این جرایم را افزایش داده و سپس جزای نقدی را به عنوان یک مجازات جایگزین برای حبس نیز آورده است تا قاضی حسب شرایط مندرج در پرونده تصمیم مقتضی را اتخاذ کند.

* مواد ۵۷۰ (اصلاحی ۱۰/۱۱/۱۳۸۱) و ۵۸۷ کتاب تعزیرات نسبت به مواد ۴۸ و قسمت آخر ماده‌ی ۷۲ قانون تعزیرات سابق اقدام به حبس‌زایی برای جرایم موضوع این مواد نموده است.

* و سرانجام ماده‌ی ۵۴۸ کتاب تعزیرات نسبت به قسمت میانی ماده‌ی ۷۱ قانون تعزیرات ۱۳۶۲ بدون آنکه میزان مجازات حبس را تغییر دهد اقدام به تعیین مجازات جایگزین تحت عنوان جزای نقدی کرده است که قاضی مخیر است به جای حبس اقدام به صدور حکم به جزای نقدی کند.

۱۱. ارتشاء و ربا و کلاهبرداری

* ماده‌ی ۵۸۸ کتاب تعزیرات بدون آنکه در میزان مجازات حبس مقرر در ماده‌ی ۶۶ قانون تعزیرات سابق تغییری ایجاد کند اقدام به پیش‌بینی مجازات جایگزین نقدی در کنار آن نموده است.

* مادهی ۵۹۲ کتاب تعزیرات نسبت به مادهی ۶۷ قانون تعزیرات (۱۳۶۲) اولاً مجازات حبس را افزایش داده و علاوه بر آن مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه را نیز پیش‌بینی کرده است.
* مادهی ۵۹۶ کتاب تعزیرات نسبت به مادهی ۱۱۷ قانون تعزیرات سابق به شدت اقدام به حبس‌زدایی و جرم‌انگاری کرده است. اولاً مجازات شلاق پیش‌بینی شده در مادهی ۱۷ سابق را حذف و هم مجازات حبس و هم جزای نقدی هر دو را برای موضوع ماده در نظر گرفته است و در قسمت پایانی مادهی ۵۹۶ به یک علت مشدده‌ی قانونی برای ارتکاب این جرم اشاره

کرده است و مجازات حبس آن را نیز سه تا هفت سال قرار داده است.
* مادهی ۵۹۴ کتاب تعزیرات برای شروع به ارتشاء در هر مورد حداقل مجازات مقرر در آن مورد را مورد جرم‌انگاری جدید قرار داده است.
* و جرم ربا را نیز در قالب مادهی ۵۹۵ کتاب تعزیرات با مجازات‌های حبس و شلاق (هر دو) پیش‌بینی نموده است.

ادامه دارد

مشاوره حقوقی

□ سوال - در یک دعوای حقوقی در چه صورتی خواهان می‌تواند در دادگاه محل اقامتگاه خود اقامه‌ی دعوا نماید؟

پاسخ - در صورتی که خوانده‌ی دعوت در ایران اقامت نداشته باشد و در ایران محل سکونت موقت نیز نداشته باشد و همچنین مال غیر منقولی هم در هیچ نقطه از ایران نداشته باشد در این حالت است که خواهان می‌تواند در دادگاه محل اقامت خود اقامه‌ی دعوا کند. که در مادهی ۱۱ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ مورد تصریح قرار گرفته است.

□ سوال - شخصی متعاقب اجاره‌ی ملک مسکونی‌اش و دریافت مال‌الاجاره ماهانه با اتمام مدت اجاره اولاً مستاجر از تخلیه و تحویل موضوع اجاره برغم ابلاغ اظهارنامه‌ی قانونی به وی امتناع ورزیده و ثانیاً اجاره‌بهای سه‌ماهه‌ی آخر را نیز به موجر تادیه نکرده است، صرفاً مورد سوال این است که در حال حاضر طرفین در حوزه‌ی قضایی محل وقوع زندگی نمی‌کنند تکلیف اقامه‌ی دعوا چگونه است و در چه محلی می‌باید دادخواست تقدیم دادگاه عمومی قضایی بشود؟

پاسخ - در اینجا دو دعوا مطرح است که یکی مطالبه‌ی بهای معوقه است و دیگری تخلیه‌ی ملک و عین مستاجر، بنابراین موضوع دعوا هم مربوط به مال منقول است و هم مال غیر منقول و هر دو قسمت دعوا نیز ناشی از یک منشا می‌باشند لذا در این صورت اقامه‌ی دعوا در دادگاه محل وقوع عین مستاجر (مال غیر منقول) و در این حوزه‌ی قضایی قابل طرح و پیگیری می‌باشد که مادهی ۱۵ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ بیانگر آن است.

□ سوال - آیا اگر وکیل دادگستری پس از تقدیم دادخواست مستغنی یا فوت کند یا موکل او اقدام به عزل وی کند مورد از موارد توقیف یا توقف

دادرسی در دادگاه محسوب می‌شود؟

پاسخ - اگر وکیل استعفای خود را به محکمه اعلام کند. دادگاه به موکل اخطار می‌کند که شخصاً یا توسط وکیل جدید، دادرسی را تعقیب کند و دادرسی تا مراجعه‌ی موکل یا معرفی وکیل جدید حداکثر به مدت یک ماه متوقف می‌شود. البته وکیل مکلف است استعفایش را به اطلاع موکل خود برساند و پس از آن موضوع استعفای وکیل و اخطار رفع نقص توسط دادگاه به موکل ابلاغ می‌شود که در این صورت رفع نقص به عهده‌ی موکل است. همچنین مادهی ۴۳ قانون آیین دادرسی مدنی (۱۳۷۹) اشاره دارد که عزل یا استعفای وکیل یا تعیین وکیل جدید باید در زمانی انجام شود که موجب تجدید جلسه‌ی دادگاه نشود و در غیر این صورت دادگاه به این علت جلسه را تجدید نخواهد کرد.

این توضیح ضرورت دارد که مادهی ۴۰ همین قانون نیز تصریح دارد؛ در صورت فوت وکیل یا استعفا یا عزل یا ممنوع شدن یا تعلیق از وکالت یا بازداشت وی، چنانچه اخذ توضیحی لازم نباشد دادرسی به تاخیر نمی‌افتد و در صورت نیاز به توضیح دادگاه مراتب را در صورت مجلس قید می‌کند و با ذکر موارد توضیح به موکل اطلاع می‌رسد که شخصاً یا توسط وکیل جدید و در موعد مقرر برای اداری توضیح حاضر شود. مادهی ۴۷ این قانون اشعار می‌دارد که اگر وکیل بعد از ابلاغ رای و قبل از انقضای مهلت تجدیدنظر و فرجام‌خواهی فوت کند یا ممنوع از وکالت شود یا به واسطه‌ی قوه‌ی قهریه قادر به انجام وظیفه‌ی وکالت نباشد، ابتدای مهلت اعتراض از تاریخ ابلاغ به موکل محسوب خواهد شد.

